

Sprekker i tennene

Dentinfraksjoner kan være vanskelige å finne ut av, det vet alle klinikere. Ulla Pallesen fra København og Niek Opdam fra Nijmegen behandlet dette temaet på årets landsmøte.

En dentinfraksjon er en ufullstendig fraktur i dentin på en posterior tann som kan involvere pulpa eller ikke. Symptomene er smerte når det tygges på tannen, kanskje helst når pasienten slipper opp for tyggetrykket. Emaljeinfraksjoner er fysiologiske, og ikke interessante i denne sammenhengen.

Hyppighet og årsaker

Infraksjonssymptomer rammer kanskje ti prosent av pasientene, i følge Pallesen. Personer i 40–60-årsalderen er mest utsatt. Noen pasienter har to eller flere infraksjonstenner, og i så fall oftest på kontralaterale tenner. De tennene som er mest utsatt er molarene, og det er stor overhyppighet ved restaurerte tenner, altså de som er svekket.

Det er ikke klart hvorfor det oppstår infraksjoner. Utmattingsbrudd (tretthetsbrudd) kan være en mekanisme. Akutt overbelastning, for eksempel som følge av tygging på harde korn i mat eller påbiting på oral piercing kan være en årsaksfaktor. Kaviteter med skarpe hjørner disponerer for frakturer, likeledes gamle teknikker som parapulpale stifter og innbanking av gullinnlegg. Ytre traumer, for eksempel etter fall, bør registreres med tanke på eventuelle senfølger i tennene. Andre disponerende faktorer kan være få resttenner og en tannmorfologi som gir uheldig kraftfordeling. Det er ikke helt sikkert at tenner med amalgamfyllinger er spesielt utsatt for infraksjoner.

Diagnostikk

Diagnostikk av dentinfraksjoner er utfordrende, både når det gjelder hvil-

Ulla Pallesen fra København og Niek Opdam fra Nijmegen snakket om dentinfraksjoner.

ken tann, og også om det er lokalisert til over- eller underkjeve. Pasientene selv har ofte problemer med å peke ut problemtannen, blant annet fordi de ubevisst kan legge om tyggemønsteret.

Ofte er tannen med størst fylling mest utsatt. Man kan bruke termiske belastning som en indikator (gjerne kulde). Hvis infraksjonen ikke er dyp eller kraftig, kan tannen være følsom for belastning kun i bestemte retninger. Dette kan man undersøke med en bitepinne, for eksempel FracFinder®, og sørge for å belaste kusen i ulike retninger. Man bør undersøke den mest mistenkelige tannen til slutt. Infraksjoner skal kunne ses i gjennomlys når fyllingen er fjernet.

Aktuelle differensialdiagnoser kan være eksempelvis neuralgiske smerter, ørebetennelser, suprakontakter, karies og pulpitt. Hvis en pasient med ellers friskt periodontium plutselig utvikler en lokalisert lomme er det tegn på en infraksjon ut i rothinnen.

Behandling

Splinting – immobilisering av segmentene – er nøkkelen til å forhindre den smerteskapende væskebevegelsen i dentinet («Brännström-effekten»), sa Opdam. Prioritet nummer én er å holde

pulpa frisk. Smertene i forbindelse med dentin-infraksjoner kan ses på som reversibel pulpitt.

Man kunne tenke seg å fjerne et segment som utgjør en del av sprekkene, men dette bør ikke være et behandlingsalternativ, mente Opdam, selv om noen pasienter rapporterer at smertene blir borte når en kusp frakturerer.

Det er flere måter å stabilisere tannstrukturen på. Man kunne tenke seg kjeveortopediske bånd eller midlertidige kroner, men den adhesive komposittrestaureringen er mest aktuelt. Kuspedekke er avgjort aktuelt. Opdam viste kasus der det var brukt en fiberforsterkning i kassen for å øke sammenbindingseffekten.

Kroner kan bedre prognosen og i mange tilfeller forhindre endodontisk forverring. Hos bruksisme-pasienter er det aktuelt å bruke gullrestaureringer. For pasienter som «ødelegger alt» var fullkroner i metall mest aktuelt. Opdam uttrykte at bruk av keramiske kroner i slike tilfeller var å be om vanskeligheter.

Opdam understreket at det var viktig at pasientene fikk realistisk informasjon om at behandlingen kan ta lang tid og at det kan bli aktuelt med endodontisk behandling.

Noen spørsmål fra publikum gjaldt valg av materiale. Opdam anbefalte en vanlig komposittrestaurering først, så eventuelt kuspedekke. Han var skeptisk til keramer. Et annet spørsmål gjaldt om fluorbruk kunne ha gjort tannsubstansen sprø, men Pallesen mente at det neppe var tilfelle siden infraksjoner er i dentin.

*Tekst og foto:
Nils Roar Gjerdet*